

ERDÉLYI GAZDA

1025
H. 844

az erdélyi gazdasági egyesület

1031

közlönye.

1871.

HARMADIK ÉVFOLYAM.

Szerkesztik: **Gamauf Wilmos** és **Szabó Sámuel.**

KOLOZSVÁRT. 1871

A ROM. KATH. LYCEUM NYOMDÁJÁBAN.

T a r t a l o m:

	Lap.		Lap.
1) Szerkesztői közlemények			
Felhívás a gazd. egyeslet tagjaihoz	267	Kertészeti kiállítás Bécsben, decz. 15.	253
Adjon Isten jobb jövőt az „Erd. G.”-nak, F. J.	267	Felhívás, mutatványlapokért a londoni tárlatra	111
A t. olvasó-közönséghez!	279	A bécsi világtárlat országos bizottságának erdélyi tagjai	285
2) Egyletek, közintézetek, kiállítások.			
Erdélyi gazdasági egyeslet:		3) Hivatalos intézkedések.	
Közgyűlés apr. 15; rövid tudósítás és jegyzőkönyv. 83,	132	Kisorsolt földteherment. kötvények	7
” titkári jelentés	93	Az erdélyi erdők és folyók érdekében	36
Választmányi ülések I. -- XXI. 18, 31, 32, 43, 54, 69, 81	111, 121, 146, 158, 159, 170, 180, 203	Új levelezési és postautalvány lapok	36
251, 264, 284.		Új levél és hírlapbélyegek máj. 1. kezdve	99
Pályázat titkári állomásra	5	Lóragályos vedreket el kell égetni	36
Nagy F. ideiglenes egyt. titkár	6	Pályázat földmiv. iskolai tanárjelölteknek	83
Új pályázat a Mezőség befásítását tárgyzó munkára.	134	” a keszthelyi vegytanárságra	97
Pályakérdés: célszerű cselérendszer	149	” borász tanárságra készülőknek	97
F. J.-nek erre tett adománya	48	” erdészeti állomásokra	99
A 73-iki bécsi tárlatra ajánlt egyeslet biztosok	253	” kertészsegédségre P.-Füdümesen	238
Marosvásárhelyi első vándorgyűlés és tárlat:		Népszerű előadások Füreden borászati vegytauból	100
Előleges értesítés	136	Gazd. tanfolyam néptanítóknak (Keszthely, Óvár, Debreczen)	162
Előkészítő lépések és tárlati terv	149	Komló-gyökerek hozatására ajánkozik a kormány	161
Véglegesen megállapított előrajz; melléklet a 15-dik számhoz.	—	Pályázat a trágyakezelésről irt munkára	134, 173
A bizottságok előértekezlete Vásárhelyt szept. 7.	195	Állami loárverés és tenyészmarha eladás	182, 190
Kik készülnek a vándorgyűlésre?	205	A choléráról	191, 194
Államsegély és érmek a gyűlés és tárlat számára	207	4) Tudományos cikkek.	
A gyűlés részletes története	218	Georgikai felolvasások:	
A vándorgyűlés utóhangjai	252, 265	Bevezetés, Kodolányi A.	1
A vándorgyűlésen tartott értekezések	229, 241, 258, 259, 271, 281	I. A yasútak befolyása a gazd. fejlődésére, K. A.	13
Egyleti komló eladása	136	II. Az ehető gombák tápértéke, Entz G.	25
Küküllőmegyei gazd. egyeslet:		A fény befolyása a keményítőképződésre, E. G.	26
Meghívás közgyűlésre	33	III. A juhhimlő, Mina J.	39, 51
Termesztésre ajánlt gyümölcsfajok	33	IV. Az erdészetről, Kalmár T.	63
Vélemény az erdőtörvényjavaslatra	113	V. A kenyérsütés, Tuba L.	74
Dicsőszentmártoni kiállítás okt. 1—3	205	VI. A marhatenyésztés hiányai, Walter L.	88
A kolozsvári keresk.- és iparkamra tárgyalásai	11, 23	VII. A gépek befolyása a gazdaságra, Vörös S.	103
A kolozsvári nyomdák 4 havi kivándorlása	173	VIII. A kenyérsütés új módja, Tuba L.	119
Fogyasztó-egyeslet Szász-Régenben	100	IX. Társulatok fontossága a mezőgazdaságra, Kodolányi A.	128, 141, 153
Kolozsmonostori tanintézet:		X. XI. A növények betegségeiről, Entz G.	165, 177, 186
Pályázat erdészeti tanárságra	161	XII. Graham kenyér, Tuba L.	200
Pályázat állami ösztöndíjakra és szabad helyekre	171	XIII. A mezei fatenyésztés, Kertész Gy.	209, 236
Az ösztön díjat és szabad helyet nyert ifjak nevei.	217	XIV. Az alagszóvezésről, Vörös S.	245
A tanintézet épülethelye	172	XV. A trágyáról általában, Walter L.	261
Az intézet nyári vizsgái	183	A földben talált régiségekről	23
” értesítője tanulók számára	217	Talált régipénzek M.-Csánban	36
” tűzoltó-egylete	266, 277	A felnőttek oktatása Kolozsvárt	23
Pályázatok az orsz. ipar-egyeslet díszérmeire	20	Gazdakörök, (farmerclubok) vidéken	98
Kik nyertek ilyen érmet Kolozsvárt?	173	A „gordius” féregről, (Simontelki levél)	47
A földmiv. miniszter látogatása Erdélyben	175	5) Állattenyésztés.	
Orvosok és természetvizsgálók gyűlése, aug. 28.	194	Ménállomások Erdélyben, 1871-re	6
Erdész-egyeslet; lásd az „Erdészet” rovatban	—	” 1872-re	180
Természettud. társ. pályázata mezőgazd. vegytanra	253	” minő esetben vehetnek potlékot?	2
Dicsőszentmártoni felsőbb népiskola	35	Sok vad, a kolozsvári piacon	11
Új földmives iskolák	253	Hűséges eb	24
Országos dohánykiállítás 1871 és 72-ben	54, 264	A marhavészről	24, 100, 148
” sajt, turó sat kiállítás	191, 266	Takonykór a lovak közt	148
Gazdasági kiállításaink 1871-ben	97, 122	A sertések célszerű gondozásáról, Csia J.	42
A miskolci kiállítás jutalomtétellei	99	Jármás bivalokat keresnek Dunántulra	48
Biharmegyei kiállítás szept. 14—17.	162, 205	Új tölgy-selymér	60
A pesti és kecskeméti tárlatokról	238, 239	Jutalom a selyemhernyókór óvszerére	174
		Magsertések Monostoron	114
		Tanács a méhek kezeléséhez	134
		Lóvásár és futtatás ideje S.-Sz.-Györgyön	136

	Lap.
Mi a legjobb szőlőkötöző, Nagy F.	145
Jaj! a magyar boroknak (vörös- és aszubar kivételre serkentés, és német kérvény a magyar borok ellen)	152
Drótos-e vagy karikás mivélés, (Mez. levél, V.)	144
A karikás szőlőmivélésről, (Mez. levél, VI.)	156
Észrevételek az V. és VI. Mez. levélre, (a Guyot és karikás rendszer feletti vita), Fekete P.	167
" " " " " Paget J.	168, 201
" " " " " Kónya L.	190
Ezekre válasz (VIII és IX Mez. levél)	189, 214
Borvegyészeti állomás Klosterneuburgban	194
Érdiöszegi vinczellérképzede	206
Külföldről hozott szőlőfajaink és mivélés módjai, (a vásárhelyi vándorgyűlésen felolvasva), Nagy F.	229, 241
Szüreti tudósítások	240
Borkészítés francia módra	250
Borkivitelünk apadásának okai	252
Okszerű szüret, Nagy F.	255
Az ideai szüret eredményei, Nagy F.	260
Az igazság érdekében, Farnos E. (Vásárhelyt borokért kiosztott érmekek felett)	265
Tófalvi szőlőtelep, (a vásárhelyi gyűlésen felolvasva)	281
Paget, eladó szőlőveszszői	11
Borkönyv Badenben	285

10) Gazdasági gépek és ipar.

Látogatás Rajka gépgyárában	66
Gépésznövéndékek fölvétele	71
Aratógép próbára felhívás	161
" verseny, július 29	172
Gazd. gépgyár Maros-Vásárhelyt	173
Gyöngyösi aratógép-verseny	173
Gőz-vetőgép Howardtól	206
Szalmával fűthető gőzmozdony	278
A „tudományos cikkek“ közt:	
Gépek befolyása a gazdaságra	103
Vidéki levélben: gazd. gépekről	193

11) Közlekedés, vasútak.

Kolozsvár-várad vasút 1870. decz. forgalma	11
Iparkamara fölterjesztése vasúti ügyekben	11
Tordamegye útvonalai	22
Várad-Kolozsvár közti vasúton, üzleti panaszok bejelentését kéri a főnök	23
A keleti pályára kiépítése ügyében	72
Magyar-oláh vasútak kapcsolata	99
Állóhid a Maroson Tóvis táján	99
Új telep Ludas mellett (Tériak)	100
Árvizkarak a vasútnál kijavítva	173
Szekérútakra való gőzösök	174
A sztánai töltés megkerüléséről	205
Mennyi vasútunk esik 1 mfdre?	205
Zsilvölgyi vas- és kőszén-telepek bérbeadása	205
Levelezési lapok a külfölddel	206

	Lap.
Vásárhely-fejérvári vasút megnyílása, nov. 20	266
A „tudományos cikkek“ közt:	
A vasútak befolyása a gazd. fejlődésére	13
Vidéki levélben: szállítási bajok	135

12) Levelezés, gazd. tudósítások.

Aranyosszék, aug. 28	193
Bülön, május 23. F. J.	134
Cserhalomtáj, jan. 9, jan. 28, febr. 12, jun. 12, aug. 29, nov. 12.	10, 35, 47, 135, 193, 266
Czofalva, febr. 15, ápr. 21, jun. 19, jul. 4, Csia József	47, 98, 146, 161
Diód, 1871 új év, Szörcei G.	23
Egerpatak, jan. 11, jan. 28, febr. 25, ápr. 12, ápr. 26, máj. 27, jun. 22, jul. 12, aug. 27, Márk István	10, 35, 59, 98, 114, 123, 135, 171, 205
Előpatak, aug. 10.	281
Erzsébetváros, jul. 26.	171
Kis-Kapus, jun. végén	161
Kolozs, aug. végén, Veres S.	192
Kolozsvár, febr. 12, márcz. 12, (a pinceegylet gyűlései)	35, 59
Kolozsvár, okt. 30, Villási P. (a pesti gyümölcstárlat)	239
Maros-Vásárhely, jul. 28	172
Mező-Csán, jan. 28, tavasz, aug. 9, Ébner és Baló	9, 147, 181
Mezőségi levelek, I.—IX. M. K.	5, 53, 110, 121, 144, 156, 169, 189, 214
Oláh-Kocsárd, febr. 4, nov. 6, Farnos E.	35, 265
Rikán belől, január, F. J.	9, 23
Simontelke, febr. 19, Bod K.	47
Tordamegye, megyei jelentésből	21

13) Lapszemle, könyvismertetés.

Erdészeti lapok	99
Mezei gazd. üzlettan, Kodolányi A.	144
Községi faiskola, Kócsi K.	136, 147
Erdőtenyésztés, Illés N.	147
Okszerű talajmivélés elvei, Sporzon	206
Lótenyésztési népszerű tankönyv, Tormai B.	206
Kodolányi gazdasági zsebszótára	252
Útmutató kérdések a gazd. napló vezetésére	252
A nép kertésze, szerk. Lukácsi	253
A sertésenyésztés vezérelve, Békessi L.	253
Gazdasági haladás, szerk. Sporzon Pál	285
Erdészeti kis-tükör, írta Bedő A.	285

14) Időjárás.

Kolozsvári napló	12, 24, 36, 60, 72, 84, 100, 114, 124, 148, 162, 174, 182, 194, 206, 253, 278, 285
Árvizek	169, 171, 174, 193
Jégverés	135, 161, 169, 193
Időjárás Horvátországban	148
Időjárás a naptárakban, és vidéki időjelek, Csia J.	161

15) Egyveleg, Piaczi árak, Nyiltposta.

ERDÉLYI GAZDA

Az előfizetési díjak
bérmentesen
a gazdasági egyesület titkári
hivatalához,
a lapot illető küldemények
a szerkesztőséghez
(Külmagyar u. 27.)
ezimzendők.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

MEGJELEN
minden hónap közepén
és végén
legalább 1 iven.

Előfizetési díj:
1870 egész évre:
Egyleti tagoknak 2 fr. —
Nem tagoknak . 4 „ —

Felügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kócsi Károly, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szentgyörgyi József.

Georgikai felolvasások.

Bevezetés.

Egyetlen foglalkozási tér sincs a társadalomban, hol nagyobb szüksége volna az embereknek a társulásra, a közös cél felé közös erővel való törekvésre, mint a mezőgazdasági téren, s mégis ha őszinték akarunk lenni be kell valanunk: miszerint egyetlen osztály sincs, hol a társulás szelleme még ma is oly fogékonytalan keblekre találna, mint épen a gazdák között.

Nézzünk csak széjjel az országban s tekintsük az 50-es évek alatt mondhatnók lázas sietséggel egymást érve alakult gazdasági egyesületeket, melyek működésének kezdete oly sokat ígérő volt, — mily állapotban találjuk azokat ma? — Van-e az annyi közül széles e hazában csak tiz is, melyről ma többet lehetne mondani, minthogy névleg létezik?! — Fájdalom nincs!

Sokan annak tulajdonítják a gazdasági egyesületeknél beállott eme pangást, eme közönyt, miszerint az 50-es évek alatt leszorítva a politikai térről, a gazdasági egyesületekben keresett kárpótlást gazda, nem gazda, mindenki; míg a legközelebbi évek alatt annyi felé s annyi tér nyílt meg: az érdekek közössége csak is a gazdákat kötheti ezután ez egyesületekhez.

Nagyrészen beismerem e vélemény igazságát én is, de hogy nem ez az egyedüli oka az érintett részvétlenségnek, legyen elég e részben csupán azon kérdést vetni fel: hát oly téres megyékben milyeket hazánkban találunk, nincs egyetlen egyben sem annyi hivatott gazda, hogy ama felféllanó láng helyett, mely után a pangás csak annál kirívóbb, állandó lelkesültséggel tudná körül fogni ez egyesületeket? Én azt hiszem: van, sőt nem hiszem, hogy hibáznak, ha azt állítom, hogy a legtöbb megyében ily gazdákkal nem egy, de két gazdasági egyesületet is tullehetne népesíteni, ha annyira nem hiányzanék bennök a társulási szelleme.

Ebben, a társulási szellem hiányában hiszem én fő okát rejleni a gazdasági egyesületeink iránti részvétlenségnek,

minek azután csak természetes következése azon fagyasztó közöny, melyet napjainkban a gazdaközönség legnagyobb része még a legközelebbi érdekeit érintő ügyekben is tanúsít, s mely nem hogy muló félben volna, sőt fájdalom, a mint a gazdasági egyesületek jegyzőkönyvei mutatják, még növekszik.

S hogy annyi gazdánál miért nem képes felköltöni még saját legközelebbi érdeke sem a társulási szellemet annak nem lehet egyéb oka, mint nem ismerése saját érdekeinek. És hogy ez nem tuzott állítás: legyen elég bizonyosságul a sok közül csupán gazdasági lapjaink előfizetőire oda mutatni, kiknek száma a két magyar hazában alig haladja meg az ezer számot.

Vajjon lehet e közelebbi érdeke egy gazdának, mint mindenek előtt épen a gazdasági téren felmerült új eszméket, újabb vívmányokat folyvást figyelemmel kísérni azért, hogy szakmájában versenyt haladhasson a korrallal, mi a folytonos okszerű haladást soha inkább nem követelte, mint épen jelenleg midőn egyrészt a természettudományok alkalmazása oly gyorsan fejleszti a mezei gazdasági tudományok minden ágát, más részről viszont a nemzetgazdasági viszonyok fejlődése oly fennen követeli a mezei gazdaság teréni haladást.

Épen ezért tüztük a „Georgikai felolvasások“ első és főfeladatául önök figyelmét s érdekelttségét ifju barátim! egyrészt a mezei gazdasági tudományok egyes ágaiban időről időre felmerülő újabb eszmék, másrészt a gyakorlat terén elért egyes vívmányok iránt — ezeknek hazai viszonyaink közötti közvetlen haszna s befolyásának feltüntetése mellett folyvást ébren tartani, mely célból a tanári testület magára vállalta, hogy felváltva minden szombatn más más, kiki saját szakmájában, a mezei gazdaság más és más ágát illetőleg fog önöknek az időnkint felmerülő újabb eszmék s vívmányok fölött tájékozást nyújtani, hogy ez által önökben belső meggyőződésé váljék a mezei gazdasági tudományok teréni haladás folytonos éber figyelemmel való kísérésének szüksége, nélkülözhetlensége, a gazdai hivatás teljes mérvben leendő betöltésére, s ez által

saját érdekük indokából válva pártolóiá a még ma is oly árva magyar gazdasági irodalomnak: annak a haza anyagi boldogulása érdekében való felvirágzását majdan önök is teljes erővel segítsék előmozdítani.

Második sorban czélja a „Georgikai felolvasásoknak” az időről időre a gyakorlat terén, egyes megváltozott viszonyok s körülmények folytán, vagy beköszöntött rendkívüli állapotok kifolyásából felmerülő gazdasági napi kérdések megvitatása. Mely kérdések esetről esetre, mind annyiszor az illető szaktanár által bevezetve egy héttel előbb itt e felolvasások alkalmával köztudomásra lesznek hozva, hogy ahoz úgy önök, mint más gazdatársak is kik bennünket szerencsétlenül fognak hozzá szolhassanak, s hogy ezáltal ismét meggyőződve önök a gazdasági napi kérdések fölötti eszme-csere üdvös voltáról, gazdai kötelességüknek ismerjék majdan az intézetből kilépve, a gazdasági egyletek működésében szóval s tettel részt venni.

Végre harmadik sorban czélja a „Georgikai felolvasások”-nak egyes pályakérdések kitűzése által oda hatni, hogy önök már itt az intézet falai között kísértsék meg tehetségeiket a gazdasági irodalom terén is; hogy kilépve az életbe majdan ki-ki képessége szerint ez úton is járuljon hozzá a mezei gazdasági ismeretek terjesztéséhez.

Ime e három irányban fogunk mi működni a „Georgikai felolvasások”-nak nevezett gazdai összejövetelek alkalmával s azt hiszem, miszerint önök közül ifju barátim mindazok kiket a gazdai pályához való hajlam hozott az intézetbe, megértve ez egyszerű szavakat, melyekkel e felolvasások czéljának felemlítése mellett egyszersmind a kitűzött iránybani működés jelentőségére is oda mutattam, teljes odaadással s annak önök jövő életére való fontosságához képest felfogják karolni amaz eszmét, melynek szolgálatára e georgikai felolvasások megtestesítéseül hivatva vannak, s kilépve az intézet falai közül ezzel kapcsolatban hű apostolai lesznek önök mindazon eszméknek, melyekről oly meggyőződést fognak magokkal vinni az életbe, hogy azok terjedése hazánk mezei gazdaságának felvirágoztatására szolgál.

Kodolányi Antal.

A gyümölcs-tárlatokról.

Tagadhatlan, hogy a gyümölcsstenyésztés megkedveltetésére s átalánosítására igen szükségesek és hasznosak a gyümölcstárlatok főképp, ha azok a gyümölcsészet, — mint tudomány, — utasításai és kívánalmái szerint vannak berendezve. Szaktudományilag berendezett tárlatokat azonban mindaddig, míg elegendő számmal s elegendő jártassággal bíró szaktudósaink nem lesznek, — a minthogy jelenleg nincsenek is, — önerőnkől minden jóakarattal sem létesíthetünk. Országos segély mellett a hazai és külföldi jártasabb szakférhák közreműködése talán napjainkban is előállíthatna ilyen tárlatot: de országos segélyt, ilyen célra, híjában is várna hazai gyümölcsészetünk jelenleg, midőn égetőbb szükségünk fedezésére is csak a quotta morzsálcjaiból jut valami szánalmas csekélység.

A ki napjainkban ilyen tárlatokat akar látni, menjen külföldre, pl. Németországba; ha van módja hozzá! Ott a

gyümölcsészeti társulatok évenként szoktak ilyen tárlatokat hol saját költségükön, hol országos segélylyel is támogatva berendezni. Ott a gyümölcsészet előmozdítására országok is, egyesek is szívesen hoznak áldozatot: nem úgy, mint minálunk, hol még annyira sem birtunk eddig menni, hogy gyümölcsészeti társulatot alakíthattunk volna.

De hát, a ki palotát nem bir magának építeni, gnyhót se építsen? A ki tudományos egyetemet nem állíthat, elemi iskolát se állítson?

Egy szaktudományilag berendezett gyümölcstárlat valódi palotája, valódi tudományos egyeteme a gyümölcsészetnek.

Állítsunk mi is föl gyümölcstárlatokat mindenestre; állítsunk olyanokat, a milyeneket tudunk: czélul csak azt tűzzük ki magunknak, hogy tárlatunk mind magunkra, mind a nagy közönségre nézve hasznos és tanulságos legyen,

E czélt hogyan érjük el vagy legalább, hogyan közelíthetjük meg vidéki gyümölcstárlatainkkal? erről akarok egyet-mást elmondani.

Gyümölcstárlatokat csak nagyobb városokban vagy olyan helyeken rendezzünk, hol szakismerettel bíró egyének egymáshoz közel többen is találkozhatnak, kik egyéb foglalatosságaik mulasztása nélkül hetenkint legalább egyszer összejöhetnek s a beküldött gyümölcsöket bíráló alá vehetik, rendezhetik.

A beküldött gyümölcsök közül legelőbb is a gyümölcsészeti névvel ellátottak volnának bíráló alá veendő; ha vajon valódiak-e? vagy álnév alatt szerepelnek! A valódi (authenticus) nevű gyümölcsöket aztán külön osztályba oszthatnók s teljes nevüket darabka papírra fölírva vagy a gyümölcs szárára akaszthatnók, vagy a gyümölcs mellé, szembetűnő helyre tehetnők ki. A másik osztályba soroztatnának a névtelen gyümölcsök.

Természetesen találok, hogy a mi tárlatainkon a névtelen gyümölcsök teendik egyelőre a nagyobbik osztályt; mert gyümölcsfajaink nevére kevesebbet adtunk ekkoráig, mint házi és vadász ebeink nevére. Sok víz elfolyik addig a Maroson, míg e viszony megváltozik! de azért hiszem, hogy megváltozik.

Tárlatunk ezen névtelen osztálya a szakértő gyümölcsészre talán lesz némi haszonnal: de a nagy közönségre nézve sem hasznos, sem tanulságos nem lesz; míg a másik osztály, hol a névvel ellátott s valódiakul fölismert gyümölcsök lesznek kiállítva, mind a szakértőre, mind a gyümölcskedvelő közönségre nézve a kiállítás czéljának teljesen megfelelő.

Hogy tárlatunk ez utóbbi osztálya minél változatosabb és nagyobb legyen, föl kellene kérni az illető beküldőket, hogy a különböző időben érő, névvel ellátott és — a mennyire lehet, — csak is ily gyümölcsökből legalább is 3—4 példányt küldenének be egy-egy fajból még pedig, sem a legnagyobbakat, sem a legkisebbeket: minthogy a közép nagyságu gyümölcsök viselik leginkább a faj jellegét magukon; föl kellene kérni őket, hogy mindenik példányra alizarin tintával írják föl a faj számát, mely alatt beküldik, minthogy bizonyossá lett az, miszerint az ily tintával írt szám a kellőleg megszikkadt gyümölcs bőréről nem egy könnyen törölődik le. A jegyzékben aztán, mely-

nek kíséretében küldeményöket útra tették, a beküldött fajok száma után nem volna elég csak egyedül a gyümölcs faj-nevét kiírni; hanem megjegyzendő lenne rendes érsideje, termékenysége; megjegyzendő lenne a fa inkább vagy kevésbé erőteljes növekedése; megjegyzendő lenne a talaj és helyzet vagy fekvés minősége is; aztán megjegyzendő lenne még az is, vajon törpe vagy alakfán, gula vagy szálasfán termett-e a beküldött gyümölcs? Mind-ezen körülmények ismerete megkönnyítené, elősegítené a rendezők munkáját a fajok valódiságának fölismerésében s nagy előnnyel lenne annak fölismerésére is, hogy az ugyanazon fajú gyümölcsök különböző körülmények közt mennyire változtatják el vagy tartják meg becsüket, értéküket?

Hogy tárlatunk névtelen és silány gyümölcsök sokaságával el ne árasztassék, föl kellene kérnünk a névtelen gyümölcsöket küldeni szándékozókot, hogy csak is finomabb csemege, vagy gazdasági célokra különösen alkalmas gyümölcs-fajaikból küldenének be; mert a jelesebb gyümölcs-fajok száma is oly roppant nagy már, hogy annak, a ki egy gyümölcs valódi nevét föl akarja találni a sok közt, — föltéve, hogy azt még nem tudja, — csak kevésbé könnyebb munkára kell magát rászánnia, mint azon szerencsétlennek, a ki a szénaboglyába dobott tüt akarja megtalálni. Névtelen és e mellett csekély belértékkel bíró gyümölcsünk nevének kipuhatólására én részemről nem talánám méltányosnak valakit kárthatni. Áldozatot s nem sziveséget kívánnánk evvel az illető részéről, még pedig oly áldozatot, mely senkinek sem használna.

Tárlatunkon, legalább a berendezés ideje alatt, egy asztalon, mely körül az illető szakférfiak a beküldött gyümölcsök fölött tanácskoznak, ott kellene lennie minden jelesebb angol, francia és német (— magyar fájdalom nincs! —) gyümölcsészeti műnek, hogy a kérdés alatti gyümölcsöt a leírásokkal összehasonlítni lehessen. Ott kellene lennie, — hogy csak némelyeket említsék a sok közül, — Downing-tól: *The Fruits trees of America*; Hogg-tól: *The Fruits Manuel ect.*; *Decaisne*-től: *Jardin Fruitier du Museum*; *André Leroy*-től: *Dictionnaire de Pomologie*; *Bivort*-től: *Album de Pomologie*; és a belga kir. gyümölcsészeti küldöttségtől: *Annales de Pomologie Belge et étrangère*; a német gyümölcsészek társulatától, egy *Oberdieck*, *Lucas* és *Jahn* szerkesztése mellett kiadott: *Illustrirtes Handbuch der Obstkunde* és az ugyanezen munkához *Lucastól* kiadott: *Pomologische Tafeln zum Bestimmen der Obstsorten stb. stb.* *) Ilyen segédeszközök nélkül vajmi kevés gyümölcsfaj valódiságáról jöhetnének tisztába!

A valódiakul fölismert gyümölcsök izlelésének eredményét mindenesetre szükséges volna nyilvánosan is közleni. Ez igen tanulságos volna mindnyájunkra nézve. Láthatnók belőle, hogy az ugyanazon fajú gyümölcsök más-más féle talajban, más és más körülmények között változatlanul megtartották-e vagy elváltoztatták finem tulajdonságai-

*) Felhozhatnám még a német gyümölcsészek munkái közt Dochnal „biztos kalauzát a gyümölcs-ismét illetőleg“ (*Der sichere Führer in der Obstkunde*) de olvasván e munkának illetékes személytől, Lange Ede tanártól közölt bírálatát, (*Illustr. Monatschrift* 1855. 151. lap.) biztos kalauznak nem tarthatom.

kat; tudomást szerezhethetnénk e közlésekből arról is, hogy egy és más gyümölcs teljes finomságának kifejtéséhez mily körülményeket kíván meg; szóval, hol érdemli meg ez vagy ama gyümölcs a nagybani elterjesztést?

Nyilvánosan közölni csak is a valódiakul fölismert gyümölcsök izlelésének eredményét tartanám szükségesnek vagy inkább tanulságosnak. A névtelen gyümölcsöket hallgatással mellőzném, vagy legalább a kiváló becses birókról emlékezném meg, melyek, — ha nevékre még rá nem jöttünk volna, — a bővebb tanulmányozást megérdemlenék.

Az ily nyilvános közlésekben a gyümölcs neve után szükségesnek tartanám annak gyümölcsészeti becsét, rangját és a különböző éghajlati viszonyok alatt eddig kitapasztalt érsidejét is kiírni; mert azt semmi esetre sem helyeselhetem, hogy egy világszerte elismert jóságú gyümölcseről, — melyet megizlelvén éppen nem találtunk kitünőnek, — egyszerűen kimondjuk a halálos ítéletet ilyenforma lakóni rövidséggel: „Semmit sem ér“; „El kell dobn“; „Át kell ojtani,“ stb. és ugyanazon gyümölcsfajról ismét más helyt azt mondani, hogy „felséges“; „méltó az elszaporításra“ stb. Az elkárhóztatás vagy dicsőítés indokait körülményeivel együtt kellene közlenünk: e körülményeket pedig csak a beküldő termesztő följegyzései után adhatnók és nem egyedül saját izlelésünk adatai után.

Az ily nyilvános közlésekben ki kellene tenni azt is: vajjon az illető beküldő az általa termesztett, valódinak és kitünő jónak találandott gyümölcsfajról hajlandó-e másoknak is ojtványt vagy ojtóveszszőt vagy, a kinek gyümölcs is tetszenék, gyümölcsöt is és mily áron adni? a mit a beküldő a küldeményéhez csatolt jegyzéken eleve is kijelenthetne.

Ily módon berendezett, ily módon kezelt állandó gyümölcstárlatok szerény nézetem szerint nagyot lendíthetnének elhanyagolt gyümölcsészeti ügyünkön.

Bereczki Máté.

A pincze-egylet nagy gyűlése.

Egy kis társulat alakult 5 évvel ezelőtt az erdélyi gazd. egyesület tagjaiból „kolozsvári pincze-egylet“ név alatt.

Hármas czélt tűztek magok elé: 1) Megakarák kísérteni: milyennekké válnak, valódi szakértő kezelés mellett Erdélynek itthon jónak tartott borai? 2) A társulat képzett pinczemestere által ifju pincze kezelőket kívántak nevelni egyes nagyobb boros gazdák számára. 3) A külföldi kiállítások látogatását határozták el, hogy idegen borismerek véleményét kitanulják s a külföld figyelmét borainkra vonják.

A kitűzött czél elérése végett mindenek előtt egy alkalmas borászt hozattak rajna-melléki Johannisbergből, Mehrer András személyében, kivel vidéki olvasóink is többször találkozhattak Kolozsvár főbb pinczéiben, főleg pedig a társulat által haszonbérben tartott régi kormányászéki épület alatt fekvő nagy pinczéiben, hol rendes napi foglalkozásait szokta végezni.

A pincze-egylet 20 taggal kezdette működését, kik egyéb terhet nem vállaltak magukra, hanem mindenikök évenként 30 o. é. frtot fizetett a pinczemester-dijzására.

mely öszvegért jogositva voltak itt Kolozsvárt saját pinczéikben 400 vederig terjedő bormennyiséget a közös borász által kezelteni s ennek vezetése alatt maguk számára egy-egy borkezelőt taníttatni. Fájdalom! ezen utóbbi előnyt a tagok közül csak négy (b. Bornemisza J., gr. Mikó I., gr. Teleki D. és Páget J.) vette igénybe, 2—2 évig tartván tanonczaikat Mehrer keze alatt.

Volt ezen kívül a társulatnak több közös pinczéje, hová a tagok, sőt idegenek borait is bizonyos csekély százalék fizetése mellett kezelés és eladás végett bevették; mely kedvező alkalmat számosan föl is használtak, úgy hogy pl. jelenleg az egylet pinczéiben 10 ezer vedernyi borkészlet áll, melynek $\frac{1}{3}$ -da nem társulati tagok tulajdona.

Alig tudnánk egyletet nevezni az országban, mely aránylag oly rövid idő alatt, annyi szép eredményt bírna felmutatni: megalapítá a hazában és külföldön az erdélyi (fejér) borok hitelét; mindenünnen azon elismerő választ nyervén: „ezek a borok jól vannak kezelve és kitünő minőségűek.“

Bizonyára érdekelní fogja a gazda-közönséget a pincze-egyletet alakított derék hazafiak névsora; ime! itt következik: b. Bánffi Albert, b. Bánffi Dániel, gr. Bánffi Miklós, gr. Béldi Ferencz, gr. Bethlen Károly, gr. Bethlen Sándor, b. Bornemisza János, enyedi ref. collegium, id. Hintz György (később kilépett), gr. Mikes Árpád, gr. Mikó Imre, Paget János, b. Radák Ádám, id. gr. Teleki Domokos, közép gr. Teleki Domokos, gr. Teleki Sámuel, Zeyk József, Zsigmond Dezső, b. Józsiika Lajos és b. Wesselényi Ferencz: kik maguk közül b. Bornemiszt, Pagetet és Zeyket igazgatókká választván, az ügyek vezetésével bízták meg.

A pincze-egylet alakulásakor öt évre kötelezte le tagjait, mely idő most újévkor kitelvé az igazgatóság következő meghívót küldött szét:

Hat évi kitaró s nem csekély nehézségekkel küzdő működés után, a siker által keltett meglegedés édes érzetével, minden önámítás és utógondolat nélkül elmondhatjuk, hogy a gazd. egylet keblében alakult pincze-egyletünk célját érte, a mennyiben az okszerű pinczekezelés jótéteményében részesült erdélyi borok nemcsak a Királyhágón túl, hanem a külföldön is — az időhöz képest — elég széles körben ismertékké lőnek és felkaroltattak. A koronként rendezett kiállítások elismerései, de sokkal inkább tanusítják állításunk alaposágát azon gyakori s néha tömeges megrendelések, melyeket teljesíteni már-már nem vagyunk képesek. Örömmel ismételjük ennél fogva, hogy eljutottunk a pontig, hol az egyszerű ismertetés végződik, s melyen túl már a borkereskedés veszi kezdetét. Egyletünk eddigi szervezete mellett, jelen álláspontunkon, borászatunk emelése- és üdvére már nem sokat tehetünk; sőt — jól megfontolva — annak ártani fogunk; miután a megrendeléseket teljesíteni s az igényeket kielégíteni nem lévén képesek, a kereskedő világ figyelmét, melyet nem csekély baj- és áldozattal hazai terményeinkre vonni meglehetősen sikerült, magunkról újra elfordítanók. Önként következik ebből, hogy szervezetünk átalakítására van szükségünk, a mely — legközelebbi érdekeink alapos felfogása után — nem lehet más, mint egy részvényekre fektetett jelentékeny tőkével rendelkező borkereskedő társulat létesítése.

Ezen vállalat fontosságát eléggé jellemzi, hogy nemzeti vagyonosodásunk egyik legbiztosabb emeltyűje lehet; kivitele azonban, tőke- és vállalkozási szellemben szegény hazánkban oly nagy feladat, hogy sikeres megoldása mentől többek közreműködését igényli. Kezdeményezésére az első lépés azonban mindenestre jog- és köteleességszerűleg egyiránt, pinczeegyletünket illeti; mely, hogy jogát gyakorolhassa is, elkerülhetlennek látszott, jövő 1871, jan. 5-dikére Kolozsvárra egy közgyűlést hívni egybe, hol az egylet eddigi működésének előterjesztése után, legjobb alkalmunk leend, a szóban forgó tárgyat is minél több oldalról megvitatni s a kivitel módozatai fölött tanácskozni. Azért, midőn készséggel sietünk e körülményt a . . . . urnak is, mint pincze-egyletünk egyik érdemes tagjának tudomásul adni, bátrak vagyunk egyszersmind, őszinte bizalommal, szívélyesen fölkérni, hogy kitűzött célunk horderejét és üdvös voltát teljesen átérezve és méltányolva, méltóztassék az említett közgyűlésben személyesen, vagy megbízottja által részt venni, s becses nézetét ez ügyben szóval, vagy írás útján nyilvánítani. A megjelenés annyival ajánlandóbb, minthogy az esetleg kedvezményekre — önként érhetőleg — előnyt nyújt; értesítésünkre a választ pedig annál inkább kérjük, mivel annak kimaradását az ügy iránt nem érdeklődés s eszerint az egyletből kilépni óhajítás nyilvános jelének tekintjük. — Önmagunk és hazánk iránti szent kötelességünk, hogy minden előnyt, mely helyzetünkben a nemzeti vagyonosodás és jóllét emelésére szolgál, lehetőleg felhasználjunk. Tény, hogy Erdély egy részének talaja- és égaljában egy ily kedvezményt juttatott részünkbe a jóságos természet, melynek kiaknázására a szálló-mivelés s az ezt értékesítő és emelő borkereskedés van hivatva. Kolozsvárt, nov. 8-án 1870. B. Bornemisza János, igazgató.

A pincze-egyleti nagy gyűlésnek két főbb tárgya volt. Foglalkozott az előterjesztett számadásokkal és elrendelés a közös pinczéikben fekvő öszszes borkészlet számbavételét, hogy az üzlet zárszámadása megkészíthető legyen, tagok és nem tagokra nézve egyiránt.

Ezután meghallgatá az igazgatóság azon előterjesztését, melyszerint a társulat hitele annyira emelkedett, borai annyira keresettekké váltak, hogy vállalatát azon alakban és akkora személyzettel mint eddig nem folytathatja s vagy fel kell oszlnia, vagy a mi helyesebb — alakuljon „borkereskedő társulat“-tá s használja fel a már megszerzett jó hirt, nevet. Ezen terv közhelyesléssel fogadtott s megállapodás történt, hogy 200 darab 1000 ftos részvény leend kibocsátandó, melynek fele már alá is van írva. Az alapszabályok, a mint tudjuk, készülöben vannak, s ha létrejönnek: közzétételökkel nem főgünk késni.

Ezúttal még csak két észrevételt kívánunk tenni:

1) Több oldalról hallottuk azon nevetséges mendedmondát, hogy a pinczeegyleti borok szeszezve vannak, s úgy adatnak kereskedésbe. Ennek határozottan ellene kell mondanunk; meggyőződhetik akárki a tárgyalás alatt álló számadásokból, hogy sehol egy garas sincs bennök szeszköltségre feltéve; már pedig borhoz elegyítésre alkalmas cognacot, vagy egészen tisztított szeszt drága áron csak külföldről lehet hozatni; a borász bizonyosan nem tette ezt saját zsebére. Az egylet éppen az által szerzé meg hi-

telét, hogy soha borainak semmi nemü elegyítését meg nem engedte s csak lezárt palaczkokban bocsátotta a közönség használatára.

2) Az új borkereskedő társulat felállítását teszi kérdésessé s lételetét fenyegeti [Kolozsvár tanácsának a város jövedelmei szaporítása tekintetéből tervbe vett azon intézkedése, hogy minden Kolozsvárra behozandó veder bortól az eddigi 7 új kr. helyett előre és rögtön 23 kr. vámot kellene fizetni. A kereskedésbe hozandó boroknak legalább 2—3 évig kell a pinczékben előleges kezelés alatt állaniok; ennyi időre akkora öszveg és kamatai elvesztését a társulat meg nem bírhatja s kénytelen lesz más vidékre és saját s az ország érdekeit jobban felfogni tudó város keblébe költözni át: vajjon Kolozsvár és lakói előnyére-e? itéljék meg a tervekészítők.

E sorok írója alig hiheti, hogy különbséget ne tudjanak tenni magános nyerészkedők és azon társulat közt, mely vezérszerepre van hivatva Erdély egyik legfőbb jövedelemforrásának, borkereskedésének megalapítása körül;

— 6.

Mezőségi levelek.

I.

Barátom! Ha te úgy akarod, ám legyen, össze írom, és ezennel megküldöm néked faültetvényeim és csemetéim jegyzékét. *) megjegyezvén, hogy mind azokat csupán magam számára szaporítottam, és szaporitom.

A gyümölcsfa szaporítást 1864-ben kezdettem meg, magról kelt körtve és alma-alanyokba nemesítvén a hitem szerinti legjobb gyümölcs-fajokat. Hogy mily eredményhez jutottam, a következő számok mutatják.

Alma-oltoványom 50 fajból van kiültetve 700 darab; körtve-oltovány 53 fajból kiültetve 700 darab. Vad körtve-csemete iskolában 3000, vadalma magonc 2000 db. Szilvafa kiültetve 1000 db, mely nagyobbára besztercei, másféle fajokból csak keveset szaporítok, kivéve a Rákóczi szilvát, mely színére és ízére egy a beszterceivel, csak-hogy három akkorára is kinőnek szemei. Birsalma 2000 db, melynek egy része a szőlő közti táblaútak földjének megfogására van ültetve, minden öltre 1 termőre bocsátatik, s csak oly magasan, míg árnyéka az úton túl nem nyulik — a többi olló alatt tartatik; keserű mandola 2000 db, ezek baraczk alanyul használtatnak. Kemény héjú édes mandola 1000 db iskolában, és kiültetve 350 db; papiros

*) T. munkatársunk múlt évben hozzáintézett fölszólításunkra küldötte be több évi fáradságtalan szorgalmának eredményét, az itt közölt adatokban. Mily szép lenne, ha az ország különböző vidékeiről mentől több ehhez hasonló ismertetést közölhetnénk!! Szerk.

héjú mandola 25 db, melyek Pestről hozatott magból szaporítottak, most már keserű mandolára oltva nemesíttetnek. Őszi baraczk, magról szaporítva 200 db. kiültetve, nyári baraczk 50 db. Diófa 150 db. magról szaporítva. Gesztenyefa 12 db. magról keletve, mert a Kővárvidékéről hozatott egy egész szekér gyökereből egy sem maradt meg; a magról keltek is csak lassan gyarapodnak; a nyári növéstélben rendszeren el szokott fagyni, pedig télire mindég a legnagyobb gonddal elfedtem. A fennebbieken kívül van feles mennyiségű cseresznye és medgy csemetém; van noszpolya, berkenye, som, morabene (mirabel) fám több példányban. Ültettem sok hársfát, melynek kérgét idővel szőlőkötözésre lehet használni; feles mennyiségű fűzfát, szőlőkötözésre használható veres fajból. Van eleven kertnek való Glediciám iskolában 2550. és kiültetve száz öl eleven kert; iskolában van 45 db amerikai vad narancs (maclura aurantiaca) csemetém, egy néhány mehádiai cseresznye, saj medgy (prunus mahaleb) csemetém; ezt cseresznye alanynak használok, magvát az idén elültettem. Akáscsám iskolában és kiültetve mintegy 20,000 db, ennek szaporítását évenként folytatom; tűzre, karónak, szerszámfának megbecsülhetetlen. Mi a Mezőségeen ott állunk, hogy pár év mulva drágán sem tudunk tűzfát venni: mert az erdők nagyon elpusztultak, nagyobbára vesszősökké váltak, a ki idején kezdette az akász-ültetést nem sok oka lesz a fa drágaságon búsulni.

Azt hiszem, óhajtanád tudni, hogy miféle alma és körtve fajokat szaporítottam. Én jó idején átláttam, hogy a nagynevű külföldi alma-fajok nem mindenkor felelnek meg nálunk nagy hiröknek, s arra határoztam magamat, hogy csak oly almákból szaporítok, melyeknek gyümölcsét kóstoltam; így hát az én alma ültetvényemet úgy tekintheted, mint egy antiquarius gyűjteményt, melyben sok divatból kiment becses tárgyak vannak. Felvett almáfajaim nevével nem sokat bajlódtam, ha jónak találtam, számot adtam neki s elültettem, úgy is csak magamnak szaporítom; ha valaki gyümölcsét kóstolandja, és megszereti, oltóágot örömet adok belőle; később egy gyümölcs tárlaton nevére is ráakadhatunk.

Körtve oltoványaim egészen ellenkezők, a nagy névre vannak alapítva; minden újabb jelesnek állított fajt összegyűjtöttem, csak ha teremni kezd, akkor tudom meg miért fáradtam. Alma és körtve magonczaimat a hiányok pótlására, s újabb nemes fajok szaporítására használok a feleslegest eleven kerítésnek ültetem, oly helyekre, hol állandó kertet kell tartani. M.-Szilváson, január 1. 1871.

barátod
M. K.

T Á R S A L G Ó.

Erdélyi gazdasági egyesület.

I.

Pályázat.

Az erdélyi gazdasági egyl. titkári állomásra ezennel pályázat nyittatik. A titkár fizetése;

1200 ft osztrák értékben. Ezen összegbe be van foglalva a szállásbeli s szolgatartási illeték is, mely körülbelől 300 frtot von le az évi általányból. Szállásának egyik terme: iroda, gyülesterem, könyv-és irománytár egyszersmind. Három évi kielégítő szolgálat után fizetése 200 frtal fog főlebb emeltetni. Kőte-

lességei: A választmányi s szakosztályi gyűlések jegyzőkönyvének vezetése, fogalmazási szakhatározatok végrehajtása, s a köztelki munkák felügyelése és ellenőrzése. A titkári teendőkkel szabatosabb megismerkedés végett, az egyleti szabályok könyvecskéje a pályázókkal, kivánság szerint közölni fog. Pályázók kötelezik magukat, hogy megválasztás esetére, három évig az egylet szolgálatában megmaradnak. Végre kötelesek kimutatni, hogy egy gazdasági tanintézetben tanulmányaikat kellő előmenetellel végezték. Pályázati határidő f. évi mártius hó 31-ik napja bezárólag. Az okmányokkal ellátott folyamodások az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányához intézendők. Kolozsvárt, a gazd. egylet választmányának 1871 jan. 9-én tartott gyűléséből. Nagy Ferencz, id. titkár.

II.

Értesítés.

Az erdélyi gazd. egylet titkári állomása ürességbe jövén, míg az a közelebről tartandó közgyűlésen bétöltetnék, a titkári teendők elintézésével Nagy Ferencz tanár bizatott meg. Miről a t. cz. gazda közönség, szükséges alkalmazkodás végett, ezennel értesítetik. Kolozsvárt a gazd. egylet választmányának 1871 jan. 9-én tartott üléséből.

Az 1871-ki ménállomások Erdélyben.

Az erdélyi központi lótenyésztési bizottság elnökétől az alább következő tudósítást és kimutatást vettük. Meg kívánjuk jegyezni, hogy Erdély részére, hozzá értve a régi kapcsolts részeket is, 4 méntelep van felállitva Deés, Retteg, Homoród és Sepszi-Szent-György helységekből.

„Az érdekeltek tudomására juttatás végett van szerencsém megküldeni a m. k. földmívelés- ipar- és kereskedelmi minisztérium által az erdélyi terület részére (kivéve Háromszéket, mely nem áll az erdélyi közp. lóteny. bizotm. hatásköre alatt) az 1871-ik évi fedeztetési idényre engedélyezett fedező állomásokról szóló kimutatást, s egyszersmind értesíteni arról is, miszerint a fennebbiek közül azon állomások számára, melyek fedező méneiket a déési, rettegi és homoródi méntelepektől nyerik, a mének kiosztása még január hava folytán meg fog ejtetni, és pedig a déési telepnél e hó 23-ik, a retteginél e hó 24-ik, a homoródinál pedig e hó 30-ik napján.

A Háromszék területére engedélyezett fedező állomásokról, valamint a sepsi-szentgyörgyi méntelep osztálynál létező mének kiosztásáról tudomást Nemes Háromszék főkirálybírája gróf Kálnoky Dénestől, vagy a sepsi-szentgyörgyi királyi méntelep parancsnokságától nyerhetni. *) Kolozsvárt, január 11. 1871. b. Bánffy Dániel, főispán.

*) Ennek beküldését is, a közönség érdekében, köszönettel vennők. Szerk.

Az erdélyi terület részére (kivéve Háromszéket) az 1871. évi fedeztetési idényre engedélyezett fedező állomások kimutatása.

Felső-Fejérmegyében: Erzsébet város 2 ménlőval, Hidvég 2.

Alsó-Fejérmegyében: Nagy-Enyed 4, Károly-Fejérvár 4, Vingárd 3.

Küküllőmegyében: Küküllővár 3, Bonyha 3, Balavásár 4, Csápó 5, Dicső-Szt.-Márton 2.

Tordamegyében: Torda 6, Szász-Régen 5, Sárpatak 2, Maros-Ludas 3.

Hunyadmegyében: Déva 2, Hátszeg 2, Maroslye 2, Petrosény 2.

Kolozsmegyében: Kolozsvár 4, Bánffy Hunyad 7, Egeres 3, Berkenyes 4, Mező-Örményes 4, Teke 3.

Dobokamegyében: Doboka 3, Hídalmás 2, Nagy-Sajó 3.

Belső-Szolnokmegyében: Déés 6, Retteg 2, Csernek 2, Magyar-Lápos 2, Bethlen 2, B.-Váralya 2.

Közép-Szolnokmegyében: Szamos-Udvarhely 3, Zilah 3.

Krasznamegyében: Szilágy-Somlyó 5, Kraszna 3.

Naszódvidéken: Borgó-Prund 2, Naszód 2.

Brassóvidéken: Brassó 4, Honigberg 2.

Beszterczevidéken: Besztercze 4.

Kővárvidéken: Nagy-Somkút 4.

Maros-Széken: M.-Vásárhely 6, Baczka-Madaras 4.

Udvarhely-Széken: Kadicsfalva 4, Székely-Keresztur 4, Etéd 3, Homoród-Szent-Márton 2.

Csik-Széken: Gyergyó-Szt.-Miklós 2, Csik-Szereda 4, Csik-Csatószeg 4, Csik-Szent-Márton 2, Kászon-Altiz 2.

Szeben-Széken: Sz. Erzsébet 2, Veresmart 2.

Medgyes-Széken: Medgyes 3.

Nagy-Sink-Széken: Nagy-Sink 3, Sz. Ágota 3.

Kőhalom-Széken: Homoród 2.

Sóvár-Széken (?) Sóvár 3. (talán Vizakna. Szerk.)

Szerdahely-Széken: Szerdahely 3.

Szászváros-Széken: Szászváros 3, ménlőval.

— Múlt évi július 31-ikén megjelent 14. számunkban, a 148-ik lapon megtalálják olvasóink a hivatalos hirdetést, mely a tenyésztő magánosokat és községeteket felhivta volt, hogy a kik a méntelepek létszámából egyes méneket kibérleni óhajtanak, eziránt október 15-ikéig a szerződést az illető teleposztály parancsnokával kössék meg. Jelenleg a fenn kijelölt napokon és helyeken a kiosztás fog megtörténni.

A földben talált régiségekről.

Az erdélyi muzeum-egylet által rendezett tudományos társalgó-estélyek legközelebbikén, január 13-án, Finály Henrik muzeumi titkár és régiségtári ör egy fontos, közérdeklő indítványt tett az Erdélyben talált régiségek krónikája ügyében; melyről az alábbi sorokat, előlegesen is közzétetni sietünk:

Az ily ügyben csak úgy számíthatni némi eredményre, ha mindenek előtt sikerül a különböző vidékeken a lehető legtöbb embert az ügy érdekébe belévonni, különösen pedig a vidéki értelmiség tagjait, a kik a nép közbizalmában és közkedvességben részesülnek, és a kik közé kétségen kívül első sorban tartoznak a lelkészek, iskolatanítók, a községi és megyei tisztviselők, orvosok, és uradalmi tisztek. Különösen nagy szolgálatot tehetnek ez ügynek még a főiskolákban tanuló ifjak, ha a szünidőkben, mikor az atyai háznál künn vannak a vidéken, a közczélra közre működni akarnak.

A főfeladat azonban magát a föld népét az ügynek megnyerni. A legtöbb leletekre bukkan rendszeren a földmivelő szántás, kapálás, ásás közben; sőt még ott is, a hol tervszerű ásások folynak, a siker nagy mértékben függ a köznépből oda alkalmazott munkások és napszámosok hűségétől és figyelmétől. A föld népe e tekintetben részint értetlen, részint gyanakodó. Az értetlenség azt hiteti el vele, hogy ha az, a mit talált, nem arany vagy ezüst, nincs is semmi értéke; innen van, hogy cserépedényeket öszszeszűz, bronz tárgyakat eltör, megsurool, és ha aztán látja, hogy nem arany, elhányja vagy font számára eladja a rézmiwesnek; csont vagy kő szerszámokra nem is figyel. A gyanakodás bizalmatlansággal tölti el a kaputos emberrel szemben, örökké attól tart, hogy a lelt tárgyat el akarják tőle csalni vagy erőszakosan elveszik és nem adnak érte semmit, azért titkolja, rejtgeti, a mit kapott, s azzal áltatja magát, hogy a pálinkaáruló vagy országjáró házaló, a kinek titkon elalkuszsa becsületesebben adja meg az árát, mint a kaputos ember, a ki nem titkolózik, és a kinek éppen azért meg se mondja, annál kevésbbé mutatja meg a lelt tárgyat, mert fél, hogy elárulja. Ezért egyfelől fel kell őt világosítani arra nézve, hogy a tudományban nem csak az aranyak és ezüstnek van becsé, hanem általában mindennek, a mit a földben kapnak; hogy a cserépedény magában is becses tárgy, ha nincs is benne pénz, és a ki öszszeszűzza, csak magát károsítja; hogy a csont- és kőszerszám különösen megérdemli a figyelmet; hogy az aranyat rozsdá nem fogja, ha tehát oly tárgyat kap, a melyet világos vagy sötét zöld rozsdá borít, azt ne törögesse, surolja vagy takarítsa, mert az bizonyossággal nem arany, és a rozsdá letakarítása által nemhogy többet érne, sőt ellenkezőleg elveszti becsét; végre ki kell őt venni a babonából, meg kell neki fejteni, hogy azok a csudalatos alakú csont, kő vagy réz darabok, a melyekre bukkan, nem valami bűvszerek, szerencsét vagy szerencsétlenséget hozó talizmánok, baj és betegség ellen szolgáló védezőközök vagy valami lelkek vagy boszorkányok művei, hanem régen élt emberek, talán éppen az ő saját ősei kezdetleges házi eszközei, vagy fegyverei stb. A gyanuját el kell oszlatni és bizalmát megnyerni: legelőbb is azt tudatván vele, hogy az a rendelet, a mely a fiscusnak jogot adott, minden a földben lelt u. n. kincs lefoglalására, többé nem érvényes, hogy tehát senkinek sincs joga a lelt tárgyat tőle akarátja ellenére se ingyen; se pénzért elvenni, különösen, hogy az itt kitűzött czél nem is a tárgy megszerzése, hanem csak megismerése, és hogy reá nézve csak előnyös, ha értelmes ember megmondja neki, mit ér, mert csak úgy lehet aztán bizonyos benne, hogy a kinek eladja, meg nem csalja; hatni kell becsvágyára, biztosítván őt, hogy ha leletét ismertetés végett bemutatja a muzeumnál, neve a világ előtt dicsérettel lesz említve és örökre fenmarad, mint

oly emberé, a ki a tudománynak szolgálatot tett stb. E végre a szóbeli felvilágosítás és rábeszélés kétségen kívül a leghatásosabb eszköz.

Hirdetmény

az 1870. dec. hó 31-én beváltás végett kisorsolt erdélyi földtehermentesítési kötvényekről.

Szelvényes kötvények.

50 forintos: 448, 648, 1174, 3297, 9274, 9756, összesen 6.

100 forintos: 2059, 2711, 3066, 3267, 10,590, 12,156, 12,400, 12,466, 13,995, 17,031, 17,178, 22,266, 32,691, 35,751, 37,118, 37,844, 37,918, 37,962, 38,850, 39,230, 39,605, összesen 21.

500 forintos: 283.

1000 forintos: 1741, 2666, 3590, 5114, 9374, 9859, 11,098, 12,428, 24,314, 16,790, 18,501, 18,663, összesen 12.

10,000 forintos: 280.

A. betűs kötvény: 2069 szám, 980 frt tőkeösszeg. Összesen 25,880. Végtere a 2291 számú 168,560 forintos A. betűs kötvény 75,120 frt részletösszeggel: összesített összeg 101,000 frt.

A kisorsolt földtehermentesítési kötvények a huzás napjától számítva 6 hónap múlva az osztrák értékben kiszámított összegekben, az e tekintetben fennálló szabályok szemelött tartásával a kolozsvári kir. földtehermentesítési alappénztárnál kifizettetnek, a mely pénztár egyszersmind a kihuzott 2291. számú A. betűs 168,560 forintos kötvény ki nem sorsolt része felett a megfelelő új kötvényeket kiállítandja.

A kifizetés előtti három utolsó hónap alatt a kisorsolt kötvények a szabadalmazott osztrák nemzeti bank által Bécsben s a kisorsolás után azonnal a pesti magyar kir. földhitelintézet által is leszámíttatnak (escomptirt).

Gyümölesizelés nov. 17, 20, 22-én 1870.

VI.

Veres Ferencztől:

Almák:

Kaupanger, közepes nagy, piros csikokkal vonalzott, húsa czukros, leves és kellemes zamatu, bőven terem, az elsők közt ajánlatik!! (Septemberben is volt ízelve, de akkor nem volt így elkészülve.)

Gestreifter Fenchel-Apfel, színe sárgás, halvány-piros csikokkal, túl volt érve.

Bársonypiros téli agát-alma, kised, húsa piros, elég leves és czukros, érezhető málna-ízzel, III. asztali.

Rother mandarin, színe szalma-sárga, alakja henger, zamata semmi, ízetlen, haszontalan gyümölcs.

Arbinger's rother reinette, kised, piros csikos, vad savanyu izü, elvetendő.

Reinette Gathoye, gyönyörű szép fényes-piros, jó közepes nagy, húsa szép fehér, leves, de zamata és czukor kevés, inkább a rózsa-almák közé sorozható, piacos, I. gazd.

Boulonnieux és Reinette de Thouin, színök és alapjuk nagyon hasonlít, nagyságuk közepes, színök szenyyes-sárga, piros csikokkal, húsook durva, roppanó, zamatjuk nincs; az első még valamivel jobb, III. gazd.

Pójník, (egybehasonlítva az Istvádi, Vályi E., dr. Knöpfler V., Schütz J. és Szentpáli I. által kiállítottakkal). Az Istvádié zamat nélküli, vad-savanyu volt, mely nem természeteni való. A pozmány külsője tökéletesen hasonlít a pojnikunkhoz külsőleg, de húsa száraz, taplós, íze, czukrossága kevés és nincs pójník-zamatja. A Veresének megvan az ismert pójník-zamatja, elég czukros és leves volt. A Vályi Elekének (mely gyökajtásról küldetett be) zamatja nincs annyi, de czukrossága elegendő. A Knöpflerének is íze, zamatja nem az eredeti pójník; a Szentpáliénak húsa elég lágy, leves és czukros volt, de zamatja nem elég jellemző; végre a Schütz Jánosé volt a többi közt legjobb, jó leves, czukros és zamatos gyümölcs, húsa kissé roppanó. A pójník fája némely vidéken rendkívül nő, későn terem; a talajt és éghajlatot nagyon megválogatja, III. asztali, I. gazd. gyümölcs.

Beaufin, közepesnél nagyobb, halvány-piros csíkokkal, elég leves és meglehetősen czukros, II. gazd.

Muntineszko, kisdéd gyümölcs, zöldes-sárga színnel, húsa roppanó, meglehetősen leves, zamatja érezhető, I. gazd., III. asztali.

Csemege reinette, (egybehasonlítva a gazd. egyletével, a Tiszái- és Horváthéval) kisdéd alma, alakja henger, színe sötét-piros, húsa roppanó, száraz és savanykás, fája erős és bőven terem, III. gazd.

Baumann piros reinette, nagyon szép, egyik oldalán fehéres, másikon sötétebb piros, fája jó erős, húsa roppanó, kevés zamat, és savanyu, III. gazd., nem érdemes természeteni.

Maclain kedvence, közepesnél valamivel kisebb, színe gyönyörű halvány-piros, húsa porhanyó, omló, nem elég eves, de zamatja finom, ajánlatik, II. asztali!

Körtvék:

Nouvelle Fulvie, nagy, zöld, nem elég olvadékony és leves, zamatja érezhető, az idén rosszabb, mint máskor.

Olasz Károlytól

almák:

Névtelen, kisdéd, halvány piros gyümölcs, leves, finom, olvadékony és nagyon czukros hússal, II. asztali, I. gazd. ajánlatik!

Multhaupt carmin reinette, élénk-piros, közepes nagy, elnevezése hibás, húsa porhanyó, de semmi finomság és zamat nincs benne.

Canterbury reinette, szalmaszín-sárga, nyílt, nagy magházzal, íze kellemetlen savanyu, nem természeteni való.

Nagy Dánieltől

almák:

Névtelen, hasonlít a carmelita reinettehez, kisdéd, piros csíkos, húsa, íze is ugyan olyan, húsa kissé száraz, de pompás íze van, II. asztali.

Névtelen, a Perker-peppinhez hasonló, húsa porhanyó, elég leves és finom zamatos, bóralma, II. asztali, ajánlatik!

Névtelen, közepes nagy, sötét élénk piros, tapintata nagyon zsiros, húsa porhanyó, levessége semmi, zamatja sincs, nem természeteni való.

Névtelen, jó nagy, zöldes-sárga színű élénk zöld petytyekkel, porhanyó húsa igen savanyu.

Névtelen, szép és nagy gyümölcs, színe élénk sárga, húsa kemény, jóféle, későn érő almának látszik, mely most még nem volt elkészülve.

Névtelen, nagy alma, szép külsővel, húsa roppanó, de semmi nemes tulajdon nincs benne, nem érdemes természeteni.

Névtelen, kisdéd, halvány sárga, egyik oldalán halvány piros színnel, húsa taplós, zamatja, czukrossága nincs nem méltó természeteni.

Névtelen, alakja nagyon hasonlít a bécsi párishoz, ízetlen, haszontalan gyümölcs.

Névtelen, közepes nagy, halvány sárga, alapszíne napos oldalán igen szép élénk piros, húsa lágy, czukros, meglehetősen leves, de zamatja nincs, bőtermő, III. gazd.

Sóvári, nagy alma, gyenge piros színnel, húsa durva levesség és zamat nélkül, piacra való, II. gazd.

Id. Bodor Páltól

almák:

Borsosalma, érezhető zamatos, leves és czukros, kisdéd, színe gyenge piros, III. asztali, II. gazd. gyümölcs.

Reinette gris, kisdéd alma, igen finom zamattal, nemes gyümölcs, csak kár, hogy hamar fonnyad, színe halványzöld. Elnevezése hibás, minthogy grauer Fenchel-Ap felnek találtatott, II. asztali, természetésre érdemes!

Őszi jeges, húsa porhanyó, ámbár nem éppen olvadékony, leves, czukrossága közepes, zamatja kevés; II. gazdasági.

Lokodi Jánostól

almák:

Szeplős vagy szentelt páris, húsa roppanó, elég leves és czukros, de csak II. gazd., a párisok közt különben 2-dik helyen áll.

Damokostól

almák:

Névtelen, alakja páris-forma, szép alma, porhanyó húsa elég leves, egy kis kellemetlen utó-ízzel, III. asztali.

Névtelen, kisdéd, piros csíkos, nem volt még ugyan elkészülve, de azért zamatja nagyon jól kivált.

Névtelen, húsa omló, érezhető zamattal és kellemes savanykás ízzel, színe fehéres-sárga, gyenge piros keskeny csíkokkal, érdemes természeteni, II. asztali.

Brassai Józseftől:

Czitrom reinette, külsője igen szép, élénk-sárga, apró piros pettyekkel, közepes nagyságu, húsa nem leves és czukros, sajátságos feltűnő, de nem kellemes ízzel, II. gazd. piacos gyümölcs.

Dr. Incze Miklóstól:

Névtelen, haszontalan, rosz gyümölcs.

Névtelen, kisdéd, színe zöld, semmit sem ér.

Névtelent, egy a hagyma masánczkyval, levessége, nincs, zamatja kevés, II. gazd.

Tamási Lajostól

almák:

Eper alma, nem az, hanem a stettini piros húsa omló, de nem elég leves, zamatja nincs, jó gazdasági gy.

Melléklet az „Erdélyi Gazda“ 1-ső számához.

Deák Ferencz muskotály, közepes nagy, színe zöldes-sérge, magháza nagy, húsa roppanó, elég leves és nagyon muskotály ízű; apró török muskotály nevén régóta ismeretes, II. asztali.

Török muskotály, húsa roppanó, leves és kellemes zamatu, az idáig ízelett török muskotályok közt legjobb, nagyon hull, azért nem ajánlható, II. gazd.

(Folytatjuk.)

Levelezés.

A Rikán belől, január 1871.

Már régóta gondolkozom arról, vajjon a Rikán belől a házi kezelés, vagy bérbeadás lenne-e a tulajdonosra nézt célszerűsőbb? Végre is abban állapodtam meg, mivel a tapasztalásból tudom, hogy a Rikán belől jó eselédet, maga idejében bármi ár mellett is elegendő kézi munkást nem kaphatni, ezek nélkül pedig gazdaságot folytatni nem lehet: okosabban tesz a tulajdonos, ha bérbe adja birtokát.

Tudom azt is, hogy a tulajdonos szemét a bérlő szemé ki nem pótolja. Nem csudálom, ha a sok visszaélés, bérlők által okozott károk, csalódások, perlekedések, elidegenítették a tulajdonosokat a bérbeadástól, s félnek tőle, mint a száraz betegségtől. Sőt azt is merem állítani, hogy a mely tulajdonos, a híres gazdasz-író Thaernek a bérleti szerződésről irt „arany a b c-jét“ olvasta, soha sem fogja birtokát bérbe adni.

Mindezek mellett, midőn látom, hogy eseléd és kézi nap-szamos nélkül gazdaságot folytatni nem lehet, tökéletesen megvagyok győződve, hogy nemsokára a nagyobb föld-tulajdonosok a bérbeadásban állapodnak meg. Hogy ezáltal a kívánt eredmény elérjék, szükségesnek látnám e következőket venni figyelembe:

1) A vállalkozó legyen ismeretes a tulajdonos előtt anyagi erejéről és gazdasági ismereteiről; szegény és tapasztalatlan bérlővel egyezni nem lehet. A szegénységen ha tapasztalás, erkölcsi biztosíték bőven van, még segíthet a tulajdonos, de erkölcsi biztosítékot, tapasztalást nem adhat. Ha a bérlőnek nincs annyi pénze, hogy félévi bérletet előre fizetvén, a bérbe vett birtokot tökéletesen felszerelje, s még forgó tőkéje is maradjon, segíthet a tulajdonos rajta az által, hogy a már meglévő felszerelést átengedni, s a félévi bérletet utólagosan követeli.

2) Nem csak anyagi ismeret, hanem őszinteség. Bérlő jó indulata felől is tisztában kell hogy legyen a tulajdonos, e nélkül szerződést nem lehet kötni.

A szerződés összeállításánál a szokott pontokon kívül, következőket óhajtanám figyelembe venni:

1. Mivel a tulajdonos becsületes, őszinte jóhiszemű bérlőt kíván, birjon ezen tulajdonokkal a tulajdonos is, s úgy fogalmazza a szerződést, hogy becsületes ember is alá írhasza. Igen nyomasztó a becsületes emberre, ha jó indulatát, őszinteségét kétségbe vonják, s a legaljasabbakkal egyenlőnek tartják. A bérlő és tulajdonos érdekeinek összhangzásba kell lenniök, ezért szükséges, hogy a szerződésben mindkét félnek érdekei kielégítenek. Annál gyümölcsözőbb lesz a bérlet mind a két félre nézt, mentől inkább közeledik a bérlő állása a tulajdonoséhoz, s minél szorosabban egybe van kötve mindkettő haszna. A bérleti szerződés mentől nagyobb megszorításokat tesz: annál

inkább elidegeníti a bérlőt a tulajdonostól; a kölcsönös bizalmas egyezés leginkább célhoz vezet.

2. A szerződésben két-értelmű kifejezések ne legyenek, kibújható lyukak, perre alkalmat adható ügyvédi fogások ne használtassanak.

3. A bérleti idő rövid ne legyen. A tapasztalás bebizonyította, hogy a kisóványított földet nem lehet egy trágyázással helyre hozni, hanem okszerű gazdálkodás mellett több évi következetes végrehajtás kívántatik arra, hogy a föld erejének emelése mellett jutalmazó aratások eszközöltessenek.

4. A bérlőt gazdasága vezetésében nem kell megszorítani. Legyen ő fejedelem is, de legyen hadvezér is; ne kérjen engedelmet a kirohanásra a hadügyminisztertől, hanem tegye azt a szükséghez képest addig, míg a capitulatio meg nem történik.

Ezek volnának nézetem szerint azon pontok, melyeknek alapján egy haszonbéri szerződés mindkét félre nézt kielégítőleg összeállítható volna. Különben én is azt mondom a híres gazda Thaerrel, hogy ha az ország legjelesebb törvényutóinak nagy tanácsa összeülvén, négy egész hétig egyetlen egy bérleti kötéssel bajlódnék is, még sem tudna olyat készíteni, mely a jószágot egy csalárd haszonbérő rontásai ellen megoltalmazza a nélkül, hogy becsületes haszonbériőt kielégítene.

F. J. („K. K.“)

M.-N.-Csán, jan. 8. 1871.

Már azt hittük, hogy az idei tél is oly sáros lesz, mint a múlt évi, s imé! csalódtunk; mert felfagyott, s úgy látszik állandó hideget remélhetünk. Fagy előtt milyen utak voltak a Mezőségen: azt csak az tudhatja, ki ott járt és nehányszor megrekedt.

A rozsz úton nem lehet segíteni és változtatni míg országút nem lesz, de a hidakat azt hiszem jobb karban lehetne tartani; a malomba járó szegény földműves, ha az elcsülyedést állatkinzással elkerülte s hidhoz ér, ki van téve, hogy marhája kitéri a lábát; azon felül Egerbegyen évek óta nincs hid, ott hideg fürdőt vehet és gyakorolhatja magát az uszásban. Valóban szomorú állapot.

Az ős vetésekre elég jó idő jár, a hó alatt kikelhet minden szem, a repce még eddig szépen zöldül. Augusztusban vetett luczerna elég sűrű, meglátjuk tavaszig nem vész-e ki?

Mióta az idő hidegre fordult a takarmányozás is több eredményt mutat, lágy időben a juh még a szénát sem ette, most jó ízűen ropogtatják; a jármás marha is megelégszik soványabb eledellel; a gulyabeli ridegmarha a polyva mellé kalácskint eszi a zabszalmát; a ménesbeli lovak pedig éppen nem válogatóság; megesznek ők mindent, csak ne legyen penészes és kapjanak elegendő sót.

Koczáink most fiadzanak, meglehetősen egészséges malaczozt hoznak világra, de különös, hogy a süldőkoczák malacjai fel-tűnő gyengék; más esztendőkből ezt nem vettem észre; továbbá a megvetéltek is majd mind süldőkből telnek ki. A sertések élelmezése e szűk és drága kukoricza évben nagy bajjal jár, megkísérlettem kukoricza helyét az árpát, rozst, borsót és búkkönyt. A borsót és búkkönyt a sertés nagyon szereti, elég táperővel bír, a tejelést előmozdítja és a gyomor tökéletesen megemészt; míg a kóczák ezzel élelmeztettek vetelés

elő nem fordult. A rossz utak miatt kukoriczát szállítani nem lehetvén, néhány nap kénytelen voltam rozsot adni; a sertés mint mindent úgy ezt is mohón eszi, meg nem rágja, hanem a szemnek $\frac{2}{3}$ -dát rágatlanul nyeli el; két napi ily ételmezés mellett több kocza megvetett. Az okot kutatva rá jöttem, hogy a bélürülék emésztetlen roszból áll; tehát a vetélést nem okozta más mint a tápérték nélküli ételmezés. Ugyan ez áll az árpánál is. Ebből következik, hogy nagy sertést lehet borsóval, búkkönnnyel ételmezni, de árpával és rozsszal nem; utóbbi csak malacznak való.

A ridegnyájnak darabonként $\frac{1}{2}$ kupa kukoriczát adunk, és elég jók, mert egész nap a répa földön turkálnak.

E b n e r S á n d o r,
gazdatiszt.

Cserhalomtáj Jan. 9.

Mult hó 24-én egész nap keményen havazván a hó fél láb-ra emelkedett s éjjel rá feltisztulván az idő, 25 reggelre 10 fok hidegünk lett, mely este 10 órára 12 fokig szállott. Ekkor a hideg engedni kezdett, s már más nap 2 fok meleg mellett esőzés és havazás állott be s a vizek áradni kezdettek 27-re viradólagnak, de az áradás 29—30 közti éjjel hágott tetőpontra s csak e hó elsején 2 fok, 2-án 4 fok hideg mellett apadtak le vizeink. Jan. 1. 4. 5. 6. és 7-ke borult volt, 5-én keveset havazott, 2. 3. 8. és 9-én derült napokat hozott, de tennap és ma, reggel és este a hőmérő 10 fok hideget mutatott. A csinált úton sáros de jó szán út van, egyebütt a feneketlen sárból alakult göröncsök befedésére nincs elég hó. Illetőleg sem fa hordás se trágyázásra nincs kedvező út.

V. E.

Egerpatak, 1871. január 11.

Az újév kellemetes szép napokkal köszöntött be; hideg időnk van, minőnek januáriusban kell lenni, csak havunk nincs s tartani lehet, hogy a különben is gyenge vetéseknek a hideg szeles idő ártani fog.

Elég viszontagságteljesen folyt le a mult év nevezetesen ránk mezei gazdákra nézve, mert habár jó termésnek örvendtünk, a sok eső miatt kárt is eleget vallottunk. Az őszvetést is folytonos esőzés alatt végeztük, nagyobbrészt sárba vetettünk, vetetlen is maradt elég, s vetettünk volna szivesen decemberben is, ha a hó le nem esik, mi azonban alig állott 5—6 nap a földön, az eső hullani kezdett s mind eltakarította; csinált árvizet mindenfelé s kárt is eleget. Egész december lanyhán viselte magát, de a mint az újévbe átléptünk rögtön hűlni kezdett az idő s a földet derekasan megfagyaltta.

Barmaink egészségi állapota kielégítő. November havában a marha ára különösen az apró marháé nagyot esett, jelenleg azonban némi emelkedés észlelhető.

A tűzifa a sok alkalmatlan idő miatt nagyon megdrágult, egy szekér száraz búkkfát megvesznek 4 o. frton is. A gabonaműveknek általában jó ára van. Márk István.

Lapszemle.

A „Borászati Füzetek“ előfizetési felhívásából érdekesnek látjuk következő sorok közlését:

„Magyarországon mi sem volt eddig hálátlanabb, mint a bortermelés; de itt az idő, melyben ennek is megfordul sorsa.

Franciaország, mely a cultura és haladás terén tett százas áldozatai árán magának a bortermelés arany-bányáját megnyitotta: hosszabb időre el lesz most ütve annak szabad kiaknázásától. — A védelmi harcz feláldozó kétségbeesettsége, — a hadműveletek elkerülhetlen pusztításai egyaránt tönkretették a szerencsétlen ország leghíresebb szállótelepeit, s dialittas ellenségek százezrei teszik semmivé pinczéi készleteit.

Vérző szívvvel fordul el a cultura és jólét e vad elpusztításának színhelyétől az emberiség és haladás szelid geniusa, ki a támadt borszükséget pótlása dolgában most másfelé sem fordíthatja figyelmét, mint Magyarországra, mely bortermelése ismert jelentőségénél fogva, egyedül lesz képes magára vállalhatni a borpiacok ellátását.

Két éve, hogy a „Borászati Füzetek“ azon iparkodnak, hogy a magyar szőlésszel s borászszal az utak- s módokat megismertessék, melyek boraink helyes készítését és szerencsés pinczekezelését biztosíthatják; s számos szó- és írásbeli elismerő nyilatkozatok tesznek tanubíyonyságot arról: hogy e szaklap hivatásának megfelel.

A pártfogás, — a mennyire nálunk szaklap arra számot tarthat, — eddig sem hiányzott végkép; de miután most a magyar borok jobb sorsának eldőlése küszöbén állunk, csekélynek tartjuk a lanyha részvétet, melyet eddigelé a hazafiúi áldozatkészség, vagy csekély ára a szaklapnak kieszközölt.

Füzetekünk valamint eddig, úgy ezután is minden hó elején jelennek meg, a szokott 4 ives tartalommal, színes boricékba fűzötten; — az előfizetési díj 3 frt marad, de fél éves előfizetéseket nem fogadunk el.“

Egyveleg.

Lapunk eddigi két évfolyamából (együtt 55 ív) még néhány példány áll a közönség rendelkezésére leszállított áron; helyből elvitelve 3 ft, postán küldve 3 ft. 50 kr. o. é.

* Farkas Albert, az erdélyi gazd. egyletnek 1 év-nél tovább helyettes titkára, és lapunk szorgalmas munkatársa a napokban, mint jószágfelügyelő Ozdra költözött. Tehetségeit megillető szerencsét kívánunk neki!

* A gyümölcsizlések, melyeket gazd. egyletünk kertészeti szakosztálya három hónap óta folytatott január 12-kén véget értek; egy kis három tagu bizottság azon megbízatást nyerte, hogy az izlelt gyümölcsöknek halmazából a természetesre kiválólag érdemeseket s az izelés folyamában követett vezérelveket és szerzett tapasztalatokat előlegesen állítsa össze, mely kellő megvitatás után jelentés alakjában a választmányi ülés eleibe fog terjesztetni s onnan a közönség tudomására juttatni. Örvendünk, hogy t. munkatársunk Bereczki Máté lapunk mai egyik füzcikkében ezen tárgyat tüzetes vitatás alá veszi, s olvasóinkat előkészíti a szakosztály sok részben egyező mondandóinak meghallgatására.

* A pincze-egylet mai számunkban ismertett nagy gyűlése egy 5 tagu bizottságra (b. Bornemisza J. elnök, gr. Mikó I., Paget J., b. Bánfi D., és b. Jósika L.) bizta a tervben levő borkereskedő társulat alapszabályainak megvitatását. Az új társulatnak egy alkalmas, képzett pinczemesterre van szüksége, kinek tudunkra 2000 új forint rendes évi fizetés, s a jövedelemből bizonyos százalék van szánva. Egy pár helybeli lapban fölmerült, bizonyos megnevezett személyhez kötött s

ezen állomással kapcsolatba hozott birek ellenében felhivatva érezzük magunkat kinyilatkoztatni, hogy illetékes helyről ily nemű ajánlat eddigelő még senkinek sem tétetett

* **J e l e s f a j u s z ö l l ő v e s z s z ő k e t** bocsát áruba tavasz nyitásával Paget János ur; u. m. 50 ezer rizling, több ezer tramini, leányka, chasselas blanc és pinot noir vesszőket. Egy ezer darab ára a pinot noirtól 10 ft, a többiből 5 ft. o. é. Megrendelések tehetők következő czim alatt: „Paget János gazdatisztségének Gyéresen (posta állomás), vagy Szőkefalván (u. p. D. Szentmárton).“

* **D r. P a t a k i D á n i e l t**, az erdélyi részek országos főorvosát január 14-én délután nagy számu tisztelői, a testületek, főbb tanodák ifjusága sat. kísérek ki örök nyughelyére. A kocsik hosszu sora mutatá: mennyire kedvelt egyén vala az elhuny, felsőbb köreinkben. Béke legyen a nagy tudományu, sokat szenvedett emberbarát porain!

* **D r. E n t z G é z a** a mult szombatról, közbejött akadályok miatt elmaradt 2-ik georgikai felolvasást „a gombák tápértékéről“ stb. január 21-én fogja K.-Monostoron a tanintézet helyiségeiben, megtartani.

* **R a j k a P é t e r** helybeli gépésznél, a földmívelési minisztérium közbenjöttével több szőlő-ekére és kapára törtétek megrendelések.

* **A z e r d é l y i m u z e u m - e g y l e t** igazgató választmányának folyó hó 10-én tartott ülése jk. 23 sz. határozatával az egylet folyó évi rendes közgyűlésének megtartására a jövő februárius hó 27-ik napja tűzetett ki. E határnap oly hozzáadással hozatik köztudomásra, hogy a tárgysorozat és a választmány nevezetesebb indítványai annak idejében hasonlólag közzé fognak tétetni. Egyszermind figyelmeztetnek mind azok, a kik a közgyűlésen valami indítványt akarnak tenni, hogy a fennálló szabályok értelmében egyesek indítványai a közgyűlésen csak ugy jöhetnek érdemleges tárgyalás alá, ha az elnökség útján elég idején bé voltak jelentve arra, hogy a választmány indokolt véleményével terjeszthesse a közgyűlés eleibe. Kolozsvárt januárius 12-én 1871. Az igazgató választmány meghagyásából, Finály Henrik, egyleti titkár.

* **A k o l o z s v á r i k e r e s k e d e l m i é s i p a r k a m a r a** decz. 16-án tartott közgyűlése feliratot határozott a minisztériumhoz, hogy a mind gyakrabban előforduló tévedések kikerülése végett, a melyek a Kolozsvár (Klausenburg) és Gyulafehérvár (Karlsburg) német elnevezéseiből erednek, kormányi rendelet által legyen megállitva, hogy a hivatalos használatban mind a postáknál, mind a vasúton Kolozsvárnak csak magyar neve forduljon elő. Most a könnyen elcserélhető elnevezés következtében mind a posta, mind a vasúti küldemények gyakran Fehérvárra tévednek Kolozsvár helyett, sőt az is megtörtént, hogy az egész küldemény odaveszett. Egy másik határozata a gyűlésnek a volt, hogy a keleti pálya igazgatóságát körje fel a kamara a kolozsvári pályaudvar raktárának megnagyítására, s a mig e megtörténhetnék, alkalmas színépítésére, a mely a Váradról nagy mennyiségben ide szállított gabonának védelmet nyújtson. Az idei rosz termés következtében ugyanis Erdély nagy része Váradról látja el magát gabonával. Ezen kívül felkéri a kamara az igazgatóságot, hogy Csucsán vagy Bánffy-Hunyadon állitson éttermet. Ennek szükségessége kiviláglik abból; hogy az út Várad és Kolozsvár közt

7—10 órát tart és az indulások mindkét pontról az étkezésre legalkalmatlanabb időben történik.

* **A k o l o z s v á r - v á r a d i v a s ú t f o r g a l m a** deczemberben: Szállított 10,365 utast; 132,797 vámmázsa podgyászt, gyors- és teherárut. Bevett: személyekért 13,136 frt 32 krt; podgyász és gyorszállitmányért 1509 frt 86 krt; teherárutért 31,644 frt 14 krt; összes deczemberi bevétel: 46,290 frt 32 kr. o. é. Napjára esik az egész vonalon utazó 334 (szepemberben volt 397, okt. 430, nov. 577); és 4284 vámmázsa teher, (sept. volt 2530 mázsa, okt. 4630 m., nov. 4725 m.); átlagos jövedelem napjára 1493 $\frac{1}{4}$ frt, (szept. volt 1712 frt, okt. 1785 frt, nov. 1830 $\frac{1}{4}$ frt). Tehát a deczemberi jövedelem volt az eddigiek közt legkisebb.

* **K o l o z s v á r t** az idén rendkívül nagyban üzük a vadkereskedést. Ennek oka egyfelől a szokatlan nagy havazásokban rejlik, miáltal gátolva voltak a vadak menekvésükben. Némely vidékről vett tudósítás szerint voltak napok, midőn a nyulat és őzet a falusiak szó szoros értelmében bottal ütötték le, a fogoly madarat szintén kézzel fogták a hóban meg. Egy szenvedélyes vadász kimutatása szerint a mult vásár alkalmával vidékről következő vadak hozattak be eladás végett városunkba: 10 öz, 70 nyúl és 115 fogoly madár és megjegyzi vadászunk, hogy ily vadpusztitást kivált oly rosz esztendő után minő 1870 volt, régóta nem látott. („K. K.“)

* **M. D e r z s é r ő l** írják a „Kelet“-nek, hogy ott közelebről két földész veszett el. Egyik a nagy hidegben megfagyott, a mint a szomszéd Kide községéből hazamenőben volt dec. 22-n; másik pedig a szomszéd Poklóstelkéről ballagván haza ittas állapotban ökor-szekerével, arról hihetőleg eszméletét veszelve, leesett, de nyakába akasztott bundája a szekérbe, illetőleg a tengelybe akadva, a földön hurcolta egyideig, mig valószínűleg megfojtotta a bunda, a mint ezt az országúton látható vérnymok tanusíták.

* **F e l h í v á s** az összes hazai lapirodalom képviselőihez! Az 1871-ik évi londoni nemzetközi kiállítás főjellege az levén, hogy a benne résztvevő nemzetek művelődési álláspontját ábrázolja, hazai irodalmunknak is képviselve kell azon lennie. A tudományos m. akademia s hazánk nevezetesebb könyvkiadói e. képviselés egyik részét elvállalták. Hogy a külföld azonban irodalmunk egész képét nyerje, hogy művelődési állapotunknak egy fontos tényezőjével s bizonyítékával megismerkedhessék, szükséges, hogy hazánk lapirodalma is részt vegyen a kiállításban. Felszólítom tehát a hazai nyelvek bármelyikén megjelenő napi lapok s bármely irányu s terjedelmű folyóiratok t. szerkesztősegeit, hogy kiadványaik egy-egy számát, illetőleg füzetét vagy más példányát minél előbb, de legkésőbb f. január hó végéig az említett célra kezeimhez juttatni és így magok részéről is hazánknak a f. évi londoni nemzetközi kiállításra való megismertetésében rájuk nézve teherrel nem járó, de az összes eredményben nagy értékkel bíró részt venni sziveskedjék. Kelt Pesten 1871 január hó 7-én Posner Károly Lajos, az 1871-ki londoni nemzetközi kiállításra kiküldött m. kir. kiállitási biztos.

* **G a b o n a t e r m e l é s M a g y a r o r s z á g o n.** A „Welthandel“ szerint a mult évben Magyarországon 82 millió mérő kenyérnek-való gabona termett. Ebből 57 millió a belföldi szükségletre fordittatik, 13 millió vetésre használtatik; kivitelre marad tehát 12 millió mérő.

* A „Divat“ 1-ső száma azon rég nélkülözött élvezetben részesíté a magyar olvasó közönséget, hogy Arany Jánostól egy „Leányomhoz, 1865 decz.“ című új költeményt hozott, mely akkor készült, midőn nagy költőnk elhunyt kedves leánya, halálos ágyán feküdt.

Időjárás.

Január hó első felében két derült napot kivéve általában borult s 10 napon át néhány foknyi hideg idő járt, mire aztán enyhült s esőre változott. 1-én délkeleti széllel borult, másfél foknyi hideg. 2-án és 3-án keleti szél lengése mellett derült. 4-n reggel 6 foknyi hideg mellett köd képződött, mely dél felé elszállván, keleti széllel szépen derült, estve borongó. 5-én borult, kevés havazással. 6 és 7-én szinte borult, a hőmérő a fagypontra alatt: 5 fokot jelzett. 8-án reggel és délben borult: 5 foknyi hideggel, a szél nyugatra fordulván estve borongó idővel a hideg növekedett és 9-én reggel a hőmérő a fagypontra alatt: 9 és fél R. fokot mutatott, déltájt keleti széllel felderült szép napfényvel, estve borongó. 10-én reggel borongó: 4 foknyi hideggel. délben borult, estve derült. 11-én reggel borult, ködös: 2 és fél foknyi hideg, délután borult, enyhe 3 és fél foknyi meleg, estve borult igen kevés esővel. 12-én borongó, délkeleti széllel 3 foknyi meleg, 13-án borult, nyugoti széllel délelőtt és délután többszöri havazás, éjjel is keveset havazott, mire a higany a fagypontra alá szállt. 14-én borult, 1 és félfoknyi hideg, 15-én szinte borult nyugoti széllel.

A légszűrő állása 0 fok hőmérsékletre szállítva s kijavítva 1—6-ig csökkent: 326.77—321.78 pár. von. 7-én 3 vonalal emelkedett, 8—12-ig újra csökkent: 316,30 pár. von. 12-én három vonalal emelkedett.

A túluralgó szél többnyire a délkeleti volt.

Piaczi árak.

Kolozsvárt az 1871 január 10-diki országos vásár néptelen és gyenge volt. Alig említhetnénk róla egyebet, mint-hogy Havasalföldről 50 drb. sertést hajtottak, párját 60 új frton tartva; a mi már régibb idő óta nem történt. — Piaczi árak voltak a közelebbi hetivásáron; nagy vékával: Tisztabuza 5 ft. 80 kr. Eleybuza 4 ft. 6 kr. Rozs 3 ft. 64 kr. Zab 2 ft. 20 kr. Törökbuza 3 ft. 64 kr. Pityóka 1 ft. 8 kr. Marhahús fontja 21 kr.

Maros-Vásárhelyt, 1870. december 29-én, az év utolsó heti- és egyszersmind az oláhok ünnepi vására gyenge, de a multheti magyarok karácsonya előtti csütörtökön tartott vásár a mainál is gyengébben ütött ki; oka a rozsz utak. Kis vékával: legszebb tisztabuza, az ára esett 1 frt 90 kr., eley vagy kétszeres 1 frt 25 kr., rozsz meglehetősen mennyiségű, jó minőségű 1 frt 30 kr., törökbuza 69-ik évi termés még mindig kapható 1 frt 50 kr., zab, ezen cikk legdrágább, van elég 70 kr., árpa, nem a legtöbb, de szép 90 kr., alakor, nem kelendő, mégis drága 50 kr., fuszujka, idéni termés nem a legszebb 85 kr., pityóka, azért árulják, mert romlandó 50 kr., egy fő szép káposzta nyersen 5 kr., egy szép hizott lúd, ereszt 1 kupa zsirt 1 frt 70 kr., egy pár szép csürke 65 kr., egy tojás, mivel ünnepek vannak drágább 2 kr., egy kupa téjfel 55 kr., egy fertály tehén tej 3 kr., egy font marhahús 18 kr., egy font sertéshús 21 kr., egy font harcsa, a legnagyobb testű

136 fontos volt 50 kr., egy öl száraz tűzifa hosszú öle 27 frt, egy szekér széna 12 frt, egy piaczi szekér szalma 3 frt, egy szekerecske kóré 2 frt 50 kr., egy pár fedni való deszka 10 láb hosszú 28 kr., egy kupa pálinka, a nagy árenda mellett 32 kr.

Maros-Vásárhelyt, 1871. január 5-ki hetivásár a gyengébbek közé sorozható; ha az utak javulnának népesebb vásáraink lennének. Fa kivételesen ma sok volt. Kis vékával: tisztabuza jobb, nem sok, ára emelkedett 2 frt 20 kr., gyengébb vagyis üszögös sok volt 1 frt 70 kr., eleybuza vagy kétszeres 1 frt 40 kr., rozsz, ma emelkedett jó minőségű 1 frt 35 kr., törökbuza 1869-ii szép, nem sok 1 frt 55 kr., törökbuza 1870-ki termés szebbféle 1 frt 20 kr., törökbuza 1870-ki termés, késővetett szegény 90 kr., zab ma sok volt, a szászok hoztak vagy 8 szekérrel 70 kr., lenmag kevés volt, nem kereste senki 1 frt 40 kr., fuszujka, elég volt 1 frt, murok ma nagyon sok, vékája 18 kr., czeller darabja, fontos 3 kr., káposzta ma sok volt, szép fő 3 kr., egy hizott lúd, 1 kupa zsirt adó 2 frt 15 kr., egy kakas pújka 1 frt 30 kr., egy pár csürke közepes nagyságú 35 kr., egy tojás, nagyon drága 2 kr., egy kupa téjfel, ma olcsóbb 40 kr., egy szál csiki deszka asztalosnak való 50 kr., egy szekér jó széna, kevés 15 fr., egy szekér tűzifa, ma sok volt 4 frt 50 kr., egy 3 vékás zsák szén 35 kr., egy szekér szalma 4 kalangya 2 frt, egy kupa pálinka, a drága törökbuza és árenda miatt 32 kr.

Maros-Vásárhelyt 1871 január 12-én jegyzett piaczi árak alább következnek. Az út valamivel javult, a vásár népesebb, főként tisztabuza és zab sok volt. Kis vékával számítva: Legszebb fajta tisztabuza 1 f. 95 kr, tavasz meglehetősen tiszta 1 f. 40 kr, eleybuza 1 f. 35 kr, rozsz legszebb fajta 1 f. 35 kr, száraz törökbuza másod éves 1 f. 60 kr, tavali törökbuza szebb fajta 1 f. 30 kr, törökbuza, tavali leggyengébb 80 kr, árpa szép zsák számra is kapható volt 85 kr, zab nagyon sok volt, legszebb fajta 72 kr, bükköny nagyon kevés, tiszta 70 kr, kendermag sok, kissé zöldes 1 f., lenmag kevés, látszik hogy nem igen termesztik 1 f. 50 kr, két tojás 5 kr, egy pár szép csürke 65 kr, egy szál csiki deszka jó 55 kr, egy ezer zsendely 4 f. 50 kr, egy szekér széna jó 15 f., egy szekér szalma 3 f., egy jó szekér fa 5 f., egy szekér seleyi szén 7 f. 90 kr, marhahús fontja 18 kr.

Szóllósy Sámuel.

Nyiltposta.

1) Kik lapjainkat be szokták köttetni: figyelmeztetjük, hogy mult évi utolsó számunk apróbb cikkei, a Társalgón kezdve, a szerkesztő távolléte s a javítok feledékenységé miatt nincsenek beosztva. a „Tartalom“-ba.—2) M. K-nak, Szilváson. Kivánságod szerint intézkedtem; választ várj. — 3) V. E. Kentelkén. A „Méhészeti levelek“ jó, közölni fogjuk. — 4) Bereczki M-nak Kovács házában. Kiadóhivatalunk a kívánt számot küldi; az új cikk nagyon alkalomszerűleg érkezett.

TARTALOM: Georgikai felolvasások, (bevezetés). — A gyümölcstárlatokról. — A pincze-egylet nagy gyűlése. — Mezőség levelek, I. — Társalgó: Gazd. egylet (pályázat. értesítés). I. II. — Ménállomások 1871-ben. — A földben talált régiségekéről. — Az 1870 végén kisorsolt urbéri papirok. — Gyümölciszüretés, VI. — Levelezés. — Lapszemle, (Hírási füzetek). — Egyveleg. — Időjárás. — Piaczi árak. — Nyiltposta. —

Felelős szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.